

SKLOŇOVANÍ LATINSKÝCH SUBSTANTIV (PŘEDNÁŠKA č. 2)

- jsou rozdělena do **pěti deklinací = skloňovacích typů**

- o zařazení do příslušné deklinace **rozhoduje koncovka genitivu singuláru**, která je:

- u 1. deklinace -ae
- u 2. deklinace -ī
- u 3. deklinace -is
- u 4. deklinace -ūs
- u 5. deklinace -eī nebo -ēī

- skloňování probíhá tak, že se ke kmenu substantiva připojí pádové koncovky
- **kmen substantiva se nejsnadněji získá, jestliže se od tvaru genitivu singuláru oddělí pádová koncovka**
- genitiv singuláru musí být proto vždy ve slovníku uveden
  - někdy je označen jen koncovkou (dominus, **ī**)
  - jindy, dochází-li k hláskovým změnám nebo jestliže tvar genitivu je širší než tvar nominativu, uvedené zakončení ve slovníku je delší než koncovka (magister, **trī**; leō, **ōnis**)
  - v krajních případech, zvláště u 3. deklinace, je tvar uveden celý
- za genitivem se pak zkratkou uvádí rod substantiva (dominus, **ī**, **m.**)

Latinské pády

- latina má šest pádů = vyjma 6. pádu odpovídají českým
- ptáme se na ně týmiž pádovými otázkami
- latinský šestý pád = český sedmý pád
  - o ptáme se na něj proto pádovými otázkami *kým, čím*.

Český šestý pád je POUZE PŘEDLOŽKOVÝ - do latiny se překládá podle vazby latinských předložek

Př.: v lese / *in silva*, u stromu / *apud arborem*, o mužích / *de viris*

Vzory skloňování substantiv v rámci jednotlivých deklinací

- lze rozdělit na společné vzory pro skloňování feminin a maskulin / na vzory pro skloňování neuter

Skloňování si lze značně ulehčit uvědoměním si těchto **pravidel o shodě koncovek pádů**:

- Pro **feminina a maskulina** platí
  - o vokativ je stejný jako nominativ, jedinou výjimkou jsou substantiva 2. deklinace zakončená v nominativu singuláru na *-us* (vzor *servus*).
- Pro **neutra** platí
  - o nominativ, akuzativ a vokativ jsou vždy stejné.
- Pro **všechna substantiva** platí
  - o dativ a ablativ jsou v plurálu vždy stejné.

POZNÁMKA: podle vzorů 1. a 2. deklinace substantiv se skloňují také adjektiva 1. a 2. deklinace (*femina pulchra* / krásná žena, *exemplum bonum* / dobrý příklad ...)

Vzory pro skloňování substantiv

	1. deklinace		2. deklinace		3. deklinace			4. deklinace	5. deklinace
Pády	femina <i>-ae, f.</i>	servus <i>-ī, m.</i>	puer <i>puerī, m.</i>	verbum <i>-ī, n.</i>	mīles <i>-itis, m.</i>	carmen <i>-inis, n.</i>	ūsus <i>-ūs, m.</i>	cornū <i>-ūs, n.</i>	rēs <i>reī, f.</i>
Singulár									
nominativ	femin- a	serv- us	puer	verb- um	mīles	carmen	ūs- us	corn- ū	r- ēs
genitiv	femin- ae	serv- ī	puer- ī	verb- ī	mīlit- is	carmin- is	ūs- ūs	corn- ūs	r- eī
dativ	femin- ae	serv- ō	puer- ō	verb- ō	mīlit- ī	carmin- ī	ūs- uī	corn- ū	r- eī
akuzativ	femin- am	serv- um	puer- um	verb- um	mīlit- em	carmen	ūs- um	corn- ū	r- em
vokativ	femin- a	serv- e	puer	verb- um	mīles	carmen	ūs- us	corn- ū	r- ēs
ablativ	femin- ā	serv- ō	puer- ō	verb- ō	mīlit- e	carmin- e	ūs- ū	corn- ū	r- ē
Plurál									
nominativ	femin- ae	serv- ī	puer- ī	verb- a	mīlit- ēs	carmin- a	ūs- ūs	corn- ua	r- ēs
genitiv	femin- ārum	serv- ōrum	puer- ōrum	verb- ōrum	mīlit- um	carmin- um	ūs- uum	corn- uum	r- ērum
dativ	femin- īs	serv- īs	puer- īs	verb- īs	mīlit- ibus	carmin- ibus	ūs- ibus	corn- ibus	r- ēbus
akuzativ	femin- ās	serv- ōs	puer- ōs	verb- a	mīlit- ēs	carmin- a	ūs- ūs	corn- ua	r- ēs
vokativ	femin- ae	serv- ī	puer- ī	verb- a	mīlit- ēs	carmin- a	ūs- ūs	corn- ua	r- ēs
ablativ	femin- īs	serv- īs	puer- īs	verb- īs	mīlit- ibus	carmin- ibus	ūs- ibus	corn- ibus	r- ēbus